

واژه‌ها از توصیف این بزرگ مرد عاجز است و همواره از تمامی تعبیری که در وصفش گفته می‌شود، بزرگ‌تر است. برآستی که او خود امتی است و تاریخ‌ساز، آموزگار و رهبری ربانی. هر کس در مسیر زندگی جهادی و انقلابی با وی همراه و معاشر او بود به عظمت و فوق‌العاده بودن وی شهادت می‌دهد و قلم‌ها از نوشتن دربارهٔ مردی که زندگی خود را فدای فلسطین نمود، عاجز است. او را از نظر اندیشه سیاستمداری می‌بینیم که همواره در حال کشیدن نقشه‌های حساب شده و محکم است و در عین حال گاهی او را ادیبی مملو از احساس می‌یابی... شهید فتحی شقایی بزرگ‌تر و بالاتر از آن است که بخواهیم از او سخنی بگوییم اما برای آن‌که با این بزرگ مرد بیشتر آشنا شویم به سراغ شاگردان و رفقای هم‌رزمش رفتیم تا دربارهٔ این آموزگار و اندیشمند مجاهد برای ما سخن بگویند.

گفتگوی شاهد یاران با تعدادی از هم‌زمان شهید

او پایه‌گذار پیوند فلسطین و اسلام بود...

میان سلاح و قرآن پیوند زد. اکثر دستگیری‌های وی توسط رژیم صهیونیستی یا بر اثر رهبری یک عملیات نظامی یا نظارت بر آن بود. او همواره بر تمام عملیات نظامی اشراف داشت. او مدتی نیز به خاطر کشیدن نقشه عملیات شجاعانه طریق المغار به بیت لید دستگیر و زندانی شد.

فضل الفجار اولین شرارهٔ انتفاضه مسلحانه اسلامی به شهید شقایی بر می‌گردد که عملیات شجاعانه غزه پاسخ دندان شکنی به رژیم صهیونیستی در پاسخ به شهادت فتحی شقایی بود و ما آنچه را که این شهید کاشته با خونمان آبیاری می‌کنیم.

ایشان واقعاً در نوع خود شخصیتی منحصر به فرد بود. در حالی که عامر خلیل یکی دیگر از دوستان فتحی شقایی با دلی گشاده از آموزگار و معلم و رهبر خویش چنین می‌گوید: معلم ما فتحی شقایی شخصیتی منحصر به فرد بود که هر آنچه که یک انسان تنها دارد در رهبری همانند او ببینند، در خویش جمع کرده است. او در واقع شخصی ادیب و شاعری است که اگر شعری از وی بخوانی شقایب و زلالی و هدفمند بودن آن را به خوبی حس می‌کنی و برخی در دیدار با او حس می‌کنند که هدف وی ایجاد حس اسلامی و برانگیختن انگیزه‌های دینی و وظیفه جهاد و دفاع از فلسطین در طرف مقابل است. وی همچنین سعی می‌کند کسی را که با او تعامل دارد از همه جوانب بازسازی فکری نماید و وقتی که برای اولین بار وارد کتابخانه بزرگ او شد اثر نویسنده مشهور روسی به نام «مسیح از نو به صلیب کشیده می‌شود» را به من داد که مطالعه آن به طور چشمگیری به من کمک کرد تا تفکر کشمکش را درک نمایم که چگونه در این معادله خیر و نیکی به پیروزی می‌رسد.

در مواضع دیگری نیز ایشان خواست تا مرا برای امامت آماده و مهیا سازد و در این راستا مرا به کسانی معرفی نمود که خود عالم‌تر از من در دین اسلام بودند و بدین گونه سعی کرد تا شخصیت مرا ساخته و متکامل نماید. وی اضافه کرد که حقیقتاً این صفحات گنجایش سخن از این شخصیت انقلابی و رهبر منحصر به فردی که با حلم و صبر و سعه صدر فراوان و توانایی در شناخت سریع کسانی که در برابر او می‌ایستادند را ندارد. در همین دلیل علی‌رغم کوتاه بودن مدت زمان آشنایی من با ایشان، تحت تأثیر شدیدی این شخصیت واقع شده و هنگامی که سخنرانی می‌کرد با سلیبی از کلمات و جملاتی سرشار از بار فقهی و تاریخی و ادبیات و شعر مواجه می‌شدم. پس باید در برابر چنین شخصیت بارز و نمونه‌ای از فلسطین او را از دست داد، سر تعظیم و احترام فرود آوریم. او کسی است که توانست در مدت زمان کوتاهی از اندیشه و ایدئولوژی خویش محرک و انگیزه‌ای اساسی در جنبش مقاومت و جهاد برای محو اشغالگری ایجاد نماید. ■

اسلام بود و اندیشه‌ی وی در این زمینه بزرگ‌ترین اثر را در جنبش‌های اسلامی به جای نهاد. او در واقع دایره‌المعارفی است که همواره همه را بهره‌مند می‌ساخت و دانسته‌ها و علم خود را بدون هیچ پختی در اختیار دیگران قرار می‌داد. او کسی بود که توانست فکر نظری را به مرحله عمل در آورد زیرا او یکی از سمبل‌های حرکت اسلامی و اولین کسی بود که دربارهٔ شیوهٔ رویارویی مستقیم با دشمن سخن به میان آورد اما با شهادت دکتر فتحی جنبش اسلامی نه تنها منزوی و راکد نشد بلکه افق‌های وسیع و جهانی را به میزان بیست برابر آنچه که قبلاً بود پیش روی قرار داد. وی می‌افزاید شقایی در اوایل دههٔ هشتاد میلادی به تشکیل سلول‌های نظامی مباردت‌ورزید و تا بدان جا پیش رفت که انقلابی ملی و فراگیر را در مبارزه با رژیم صهیونیستی نیز برپا نمود و پس از او نیز برادران ما توانستند آرزوهای وی را جامعهٔ عمل پوشانده و در زمینهٔ نظامی و مبارزه در همان مسیر وی گام برداشته و شاخهٔ نظامی این جنبش یعنی «سربایا القدین» را تشکیل داد که ابداعات فراوانی را در شیوهٔ مبارزه به منصفه ظهور رساند. یکی از آرزوهای شهید شقایی نابودی اسرائیل به دست ما بود و بر ماست که این آرزوی وی را برآورده سلازمی و در مسیری که او با اندیشه براریمان ترسیم نمود. گام زیم. تواضعش یکی از نشانه‌های رهبری جنبش بود. یکی از دوستان دوران دانشگاه دکتر فتحی شقایی به نام دکتر طاهر لولو دربارهٔ اش چنین می‌گوید: اولین دیدار ما با ایشان در دانشگاه زقاریق و در دانشکدهٔ پزشکی بود. آنجا مردی را دیدیم که هم و غم فلسطین را با همه وجود در دل داشت و مقاله‌ها و نوشته‌های وی را دانشجویان با اشتیاق فراوان مطالعه می‌کردند تا اینکه اولین شماره مجله «المختار الاسلامی» که وی سرپرست آن بود، منتشر شد.

افتتاحیهٔ این شماره معروف به «السلام علیکم» با امضای عزالدین الفارس بود. تا این که انقلاب اسلامی ایران به پیروزی رسید و کارهای ادبی‌اش با نام «خمینی راه‌حل اسلام و جایگزین» منتشر شد که پس از اولین شماره آن دستگیر شد و در شماره‌های بعدی در سطح جمهوری عربی مصر معروف شد و دومین دیدار من با این معلم و رهبر هنگام ملاقاتش با جوانان مسلمان روستاهای فلسطینی به ویژه منطقه شجاعیه بود. در حالی که آخرین دیدار من با او در لبنان به هنگام تبعیدش به منطقه مرج الزهور بود در حالی که هم و غم بزرگی او را احاطه کرده بود. او شخصیت آسانگیر و ساده، خوش خلق و متواضع بود و این صفات از نشانه‌های زعامت وی در رأس یک جنبش عظیم اسلامی است. ملت فلسطین و مصر همواره او را دوست دارد. او به راستی تیزهوش و از بصیرت بسیار بالایی برخوردار بود.

صلاح ابوحنین دوست هم‌رزم شهید دکتر شقایی دربارهٔ اش می‌گوید: من صبر و تحمل، اراده و عزیمت را از او آموختم. او آمد تا

شهرت‌مندی شقایی

وی با آموزش اندیشه، طرحی اسلامی و انقلابی در انداخت که تا پیش از آن جنبش‌های اسلامی دور از هرگونه رویارویی و مبارزه بودند و از شیوهٔ جمع میان اسلام و جهاد را ابداع نمود.

انسان ربانی و فوق‌العاده

شیخ خضر حبیب یکی از رهبران جنبش جهاد اسلامی فلسطین که سال‌های سال شهید را همراهی نموده است، دربارهٔ این رهبر چنین می‌گوید: فتحی شقایی در درون خود همواره طرح اسلامی بزرگی را حل می‌نمود و دالما مسائل جدیدی را نیز بدان می‌افزود اما با تاحالش جنبش جهاد اسلامی را از این همه ابداعات محروم نمود و زبان بزرگی را برای جنبش و طرحش به ارمغان آورد. وی افزود هرگاه او را به یاد می‌آوریم، انسانی ربانی و فوق‌العاده در ذهنمان مجسم می‌شود. وی با آموزش اندیشه، طرحی اسلامی و انقلابی در انداخت که تا پیش از آن جنبش‌های اسلامی دور از هرگونه رویارویی و مبارزه بودند و از شیوهٔ جمع میان اسلام و جهاد را ابداع نمود و توانست ما را از آن حالت جدایی میان اسلام و فلسطین خارج کند.

وی همچنین گفت: دکتر فتحی شقایی بر عملیات نظامی اشراف مستقیم داشت و سلول‌های جهادی را تحت نام نیروهای اسلامی مجاهد (قسم) تشکیل داد که بعدها سربایا القدین نام گرفت که این سلول‌ها در ترکیب تشکیل دهنده‌اش آگاهی و انقلابی‌گری موج می‌زد، ولی مجاهد کم نظیری بود که روحی مشتاق به شهادت و بذل و بخشش داشت و در عین حال ادیبی پر احساس و اندیشمندی عمیق‌تر بود که گویی در مرحله‌ای جلوتر از عصر خویش زندگی می‌کرد. از قول‌ها سخت‌تر و از شمشیر برنده‌تر و از نسیم‌تر و لطیف‌تر بود. او همواره مملو از ایمان به خدا و عشق به جهاد و انقلاب بود.

صاحب اولین طرح اسلامی جهاد

و اما ابو عبدالله یکی از شاگردان دکتر فتحی شقایی دربارهٔ دبیرکل مؤسس جنبش جهاد اسلامی می‌گوید: شهادت دکتر شقایی به منزلهٔ فاجعه‌ای برای جنبش اسلامی در جهان و فلسطین به شمار می‌رفت. ایشان از لحاظ توانایی در برقراری ارتباط‌های مجاوره‌ای انسان فوق‌العاده‌ای بود. وی در میان علما و فرهیختگان در جهان کم نظیر بود و حامی اندیشه و طرح اتحاد و حرکت‌های اسلامی است. اما به شهادت رسیدن وی مانع کامل شدن و عملی شدن آن شد و بدین گونه این جنبش توانست بار دیگر برای ادامه مبارزه میان حق و باطل به پا خیزد و آن زمان که ما گروهی کوچک در این جنبش نوپا بودیم، آن معلم در میان ما استاد و سخن خود را گفت و تو گویی این سخنان همچنان در گوش جانم زنگ می‌زند «شما بزرگ خواهید شد و نام شما آفاق زمین را پر خواهد نمود». ابو عبدالله داستان‌ش را دربارهٔ این معلم ربانی این گونه کامل می‌کند: هشت ماه با او در زندان بودم که او بهترین پدر و دوست و مجاهد و پدر روحانی و سخور و سخنران بود، زندگی‌اش را بخشید تا خیر و نیکی را به مردم بیاموزد و از او عشق به مطالعه و دانستن را آموختم او همواره ما را تشویق به مطالعه می‌کرد. او از بهترین شاعران و از بهترین اندیشمندان جهان و انسانی دقیق و لطیف و شفاف بود اما دست خبات صهیونیسم او را از جهان ما گرفت. لیکن فقدان او افق‌های نوین دیگری در گسترش افکارش به روی ما گشود و پس از شهادت وی بود که جنبش جهاد اسلامی از مرزهای فلسطین فراتر رفت و در خارج نیز منتشر شد. به راستی که او صاحب اندیشه‌ای فراملی و بین‌المللی بود.

دایره‌المعارفی که همه از آن بهره‌مند می‌شوند ابوطارق الدل سحنش را دربارهٔ عظمت پیشوا این گونه آغاز می‌کند: دکتر فتحی شقایی پایه‌گذار اولین خشت بنای پیوند فلسطین و